

Verslag Informatiebijeenkomst - Beekherstel het Merkske

Datum: Donderdag 13 maart 2025
Tijd: 15:00-17:00 uur : voor algemeen belanghebbenden.
19:00-21:00 uur: voor aangelanden.
Locatie: Markt 1, 2330 Merksplas
Doel: Het geven van informatie over het beekherstelproject en het voorstel voor een permanent onttrekkingsverbod en het ophalen van vragen en aandachtspunten van belanghebbenden.

Beekherstelproject het Merkske

Het beekherstelproject 't Merkske is onderdeel van het Integraal Waterproject (IWP) Merkske, gecoördineerd door de provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta. Vlaamse en Nederlandse waterbeheerders, rioleringsorganisaties, lokale/regionale overheden, terrein beherende organisaties en belangenorganisaties (o.a. ZLTO, Boerenbond, natuurverenigingen) werken al enkele jaren samen aan een nog mooier en veerkrachtig stroomgebied van het Merkske dat de gevolgen van de klimaatverandering beter kan weerstaan. Het doel van deze samenwerking is veelzijdig. De focus ligt op het verbeteren van de waterkwaliteit in samenhang met de natuurdoelstellingen in het stroomgebied, het terugbrengen van de natuurlijke processen in de beek en het temperen van de impact van klimaatverandering. We houden daarbij rekening met de sociale samenhang, de economische en recreatieve belangen. Vanuit samenwerking steven we naar het benutten van koppelkansen en mogelijkheden in het gebied, waaronder acties rond: riolering, landbouw, klimaatadaptatie en natuur. Het beekherstelproject is één van deze acties. De samenwerkende partijen willen deze doelstellingen realiseren in 2027.

Het waterschap Brabantse Delta wil samen met de provincie Antwerpen maatregelen nemen om de natuurlijke processen in de beek te herstellen, om zo ook in droge periodes een minimum aan water in de beek te kunnen garanderen en fauna en flora te versterken. Het projectgebied ligt ten zuiden van Hoogstraten en Baarle-Nassau/Baarle-Hertog, waar de beek deels de grens vormt tussen Nederland en Vlaanderen.

Binnen het gebiedsproces IWP Merkske wordt er gerapporteerd over de vooruitgang van het beekherstelproject, waardoor er kansen zijn voor inbreng en bijsturing uit het gebied.

Opgave

Uit onderzoek komt naar voor dat er te weinig water in de beek staat. Het gebied heeft last van verdroging en er is te weinig water in droge periodes. Verder is de waterkwaliteit niet goed. Deze problemen werden in een eerste fase onderzocht in een watersysteemanalyse van het Merkske. In totaal zou er over een lengte van 14,4 kilometer moeten gewerkt worden aan het herstel van de beek. Dat is een opdracht vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

We doen dit aan de hand van 'Bouwen met Natuur'-maatregelen. Dat betekent dat we vooral aanpassingen doen met natuurlijke materialen, waaronder lage takkenbossen en

zandsuppletie. Het doel is om de beek minder snel te laten uitdrogen en het grondwater te verhogen in de droogste periodes, door de bodem wat te verhogen en natuurlijke structuur aan te brengen in de beek. Bovendien zal ook de waterkwaliteit hierdoor verbeteren. Als het water hoog staat, wordt de afvoer van water nog steeds gegarandeerd doordat het dan boven de lage takkenbossen uitkomt.

Op de projectpagina voor het Merkske vind je meer informatie over het beekherstelproject, te bereiken via deze link:

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/gebiedswerking-water/beekherstel-van-het-merkske.html>

Voorbereiding

We hebben hydrologische onderzoeken uitgevoerd met proeven in het veld (pilots) en twee modellen, waaronder een grond- en oppervlaktewatermodel. In het model kijken we naar hoe grondwater en water in de beek op elkaar reageren. Om waardevolle input voor dit voorbereidend traject op te halen, hebben we twee bijeenkomsten georganiseerd met vertegenwoordigers van betrokken belangenorganisaties (waaronder landbouw en natuur), waterbeheerders en lokale/regionale besturen: de eerste vond plaats op 12 september 2022, de tweede op 5 oktober 2022. Uit de overleggen is de vraag gekomen om ook het effect bij extreem natte situaties in beeld te brengen.

Een belangrijk doel van het beekherstelproject is dat er in de meest droge periodes ook een minimale hoeveelheid aan water in de beek stroomt. Daarnaast moet er ook genoeg ondiep grondwater blijven voor mens, natuur en landbouw.

De maatregelen worden zo ontworpen dat ze in natte periodes weinig tot geen extra overstromingsrisico geven, vooral niet aan de randen van het gebied.

Deze vraag hebben we opgenomen door de opmaak van een oppervlaktewatermodel. Met deze studie kijken we of kleine 'Bouwen met Natuur' maatregelen toch invloed hebben op wateroverlast in natte periodes. We onderzoeken of er bij veel regen en hoge waterafvoer in de beek (zoals die eens in de 1, 25, 50 of 100 jaar voorkomen) sprake is van extra overstroming in het gebied het Merkske.

We hebben een rapport gemaakt over het volledige project om het voortraject en de maatregelen begrijpelijk te maken. Ook hebben we aan Nederlandse zijde op 24 april 2024 een 'Kennisgeving voornemen & Participatie Beekherstel het Merkske' gepubliceerd. Daarin stond welke plannen er zijn en hoe je kunt meedenken over de plannen. Met de resultaten uit het onderzoek, de pilots en overleg met belanghebbenden hebben we een eerste schetsontwerp van de beekherstelmaatregelen gemaakt. Dat ontwerp bevat maatregelen om het gebied minder droog te maken en de waterkwaliteit te verbeteren.

De geschiedenis van het tot nu toe doorlopen participatie traject en het ontwerpend onderzoek ter voorbereiding van het beekherstelproject het Merkske, wordt nog verder gedetailleerd in het projectrapport op de projectpagina.

Informatievergadering

Middagbijeenkomst

Op 13 maart 2025 bespraken we tijdens de middagbijeenkomst het schetsontwerp van het beekherstelproject met zowel Vlaamse als Nederlandse gebiedspartners, waterbeheerders, rioleringsorganisaties, lokale/regionale overheden, terrein beherende organisaties en belangenorganisaties (o.a. ZLTO, Boerenbond, natuurverenigingen) (via IWP Merkske).

Na een inleidende presentatie van de provincie Antwerpen en het waterschap Brabantse Delta zoomden we verspreid over twee grote tafels in op de maatregelenkaart. Op deze kaarten zie je welke kleinschalige, natuurlijke maatregelen we zouden willen nemen. Ook laten de kaarten zien of er eventueel overstromingsgevaar is en wat het verschil in waterdiepte is. Deze kaarten werden opgenomen in het projectrapport op de projectpagina van project Beekherstel het Merkske (hoofdstuk 3), te vinden op deze projectpagina voor het Merkske:

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/gebiedswerking-water/beekherstel-van-het-merkske.html>

Tijdens de bijeenkomst gaf het projectteam uitleg over de kaarten, en er was ruimte om vragen te stellen. Ook kon op perceelniveau worden ingezoomd, zodat we meteen over specifieke situaties of zorgen konden praten. Deze gesprekken verliepen in een open sfeer en gaven ons waardevolle input.

De provincie Antwerpen gaf ook een toelichting over het voorstel voor een permanent onttrekkingsverbod dan van kracht zou zijn op het stroomgebied van het Merkske in Vlaanderen en Nederland.

Avondbijeenkomst

In het avondoverleg op 13 mei wilden we ook het eerste ontwerp van het beekherstelproject communiceren naar aangelanden van het Merkske, waaronder voornamelijk landbouwers en grondeigenaren. Zo konden we rechtsreeks input uit de omgeving verzamelen - en niet enkel via belangenorganisaties. Vanwege de emotie in de zaal over de beekherstelmaatregelen hebben we in dit overleg niet op de kaarten in kunnen gaan. Met het projectrapport (beschikbaar op de projectpagina) willen we alsnog het eerste ontwerp met voldoende context communiceren naar grondeigenaren en landbouwers langs het Merkske.

De kaart met het schetsontwerp is ook in te zien op de projectpagina. Zo kan iedereen ze rustig bekijken. **Opgelet: de exacte locatie van de maatregelen op deze kaarten en fasering van uitvoer kan nog aangepast worden op basis van het lopende ontwerpend onderzoek, input uit de omgeving en verder overleg.**

Ook tijdens dit avondoverleg gaf de provincie Antwerpen een toelichting over het voorstel voor een permanent onttrekkingsverbod dan van kracht zou zijn op het stroomgebied van het Merkske in Vlaanderen en Nederland.

Reactieformulieren

Tijdens de bijeenkomst zijn verschillende vragen en opmerkingen gedeeld, waarvan een deel via de reactieformulieren is binnengekomen. We hebben gewerkt aan een projectrapport waarin antwoord wordt gegeven op de algemene vragen en thema's die meerdere keren zijn genoemd. Dit is te vinden op deze projectpagina voor het Merkske:

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/gebiedswerking-water/beekherstel-van-het-merkske.html>

Vragen en opmerkingen die betrekking hebben op specifieke percelen of situaties behandelen we afzonderlijk. Je ontvangt hierover een persoonlijke reactie.

Vervolg

Vanuit het perspectief van integraal waterbeheer willen we het goede doen voor de verschillende belangen in het gebied, waaronder landbouw, mens en natuur. Er wordt dan ook zeer voorzichtig en doordacht te werk gegaan.

We hebben de feedback uit het overleg van 13 maart 2025 over het eerste ontwerp ter harte genomen en willen op basis daarvan bijsturen waar nodig en waar mogelijk. Ten gevolge van het overleg op 13 maart kwamen verschillende vervolgacties naar voor die we graag rechtsreeks bespreken met het gebied en aangelanden:

- Na het overleg is het gebied doorgelopen om te bekijken welke bijstellingen mogelijk en wenselijk zijn;
- Op basis van de informatiebijeenkomst en het doorlopen van het gebied, werken we toe naar een aangepast ontwerp. In het ontwerp hebben wij geen maatregelen voorzien qua bouwen met natuur ter hoogte landbouwpercelen in Hal;
- We komen graag in contact met direct betrokken landbouwers om te bespreken of de huidige monitoring voldoet en waar er wens is naar toekomstige meetbuizen, zodat we de effecten van maatregelen ook goed kunnen meten op de landbouwpercelen;
- Het beheer van de beek wordt opnieuw onder de loep genomen, hierbij wordt rekening gehouden met de afwatering van landbouwkernen;
- Als bepaalde maatregelen binnen het project aantoonbare negatieve effecten opleveren, kunnen we in gesprek gaan om de maatregelen aan te passen, te verplaatsen, te verwijderen of om een andere wenselijke tegemoetkoming uit te werken.
- Na de zomer gaan we graag opnieuw in gesprek met de aangelanden om het aangepaste ontwerp te bespreken.